

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/7/2017
Identifikačné číslo spisu:	1111245037
Dátum vydania rozhodnutia:	24.01.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1111245037.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobkyne W. K., bývajúcej v K., K., zastúpenej splnomocnenkyňou FUTEJ & Partners, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 2, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Daniel Futej, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Národná banka Slovenska, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša 1, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9C/222/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. júla 2016 sp. zn. 8Co/182/2016, takto

rozhodol:

Senát 6 C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky p o s t u p u j e v e c na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) zhora označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 10. decembra 2015 č. k. 9C/222/2011-153 o zamietnutí žaloby a nepriznaní náhrady trov konania žalovanej. Zároveň rozhodol aj o nepriznaní náhrady trov odvolacieho konania žalovanej. Potvrdenie prvoinštančného rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou majú predovšetkým za to, že správnym bol názor súdu prvej inštancie o neporušení povinností žalovanej pri výkone verejnej moci, resp. o nepreukázaní porušenia takejto povinnosti.

2. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Dovolaním napadla tento rozsudok vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. V dovolaní uviedla, že ho podáva podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“ alebo „Civilný sporový poriadok“). Namietala, že bolo porušené jej právo na spravodlivý proces nepreskúmateľnosťou rozsudku odvolacieho súdu, pretože tento neprípustným spôsobom pracoval s doterajšou judikatúrou, keď sebe vhodnú citoval a rovnako dôležitú, pre ňu priaznivú, zamlčal (nespomenul ju). Rozhodnutie odvolacieho súdu je tiež podľa nej založené na nesprávnom právnom posúdení veci, na nesprávnych skutkových zisteniach a na neúplnom dokazovaní.

3. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že podľa jej názoru rozsudok odvolacieho súdu vychádza z náležite zisteného stavu veci a aj z jej správneho právneho posúdenia. Preto navrhla dovolanie žalobkyne odmietnuť, resp. zamietnuť.

4. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, pristúpil k skúmaniu splnenia ďalších predpokladov a podmienok prípustnosti dovolania.

5. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.). Jeho účelom je náprava najzávažnejších procesných pochybení (zmätočných rozhodnutí) a riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry. Je prípustné proti dvom skupinám rozhodnutí odvolacieho súdu, a to proti rozhodnutiam postihnutým tzv. zmätočnosťnou vadou (§ 420 C. s. p.) a proti rozhodnutiam zásadnej právnej významnosti (§ 421 C. s. p.). Tým sú zároveň určené dva prípustné dovolacie dôvody, a to dovolací dôvod spočívajúci vo vadách uvedených v § 420 C. s. p. a dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci za splnenia predpokladov uvedených v § 421 C. s. p.

6. V preskúmvanej veci, ako už bolo uvedené, dovolateľka v dovolaní uviedla, že ho podáva podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. Vec prejednávajúci senát 6 C (ďalej len "vec prejednávajúci senát" alebo senát „6 C“) odvolacieho súdu v prvom rade skúmal prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p. Zaoberanie sa týmto dovolacím dôvodom v poradí ako prvým je dané jednak jeho povahou (zmätočnosť konania v zásade znemožňuje posudzovanie správnosti rozhodnutia z hľadiska právneho posúdenia veci), jednak jeho umiestnením v C. s. p. (predchádza dovolaciemu dôvodu vyplývajúcemu z § 421 ods. 1 C. s. p.), a tiež tým, že existencia tohto dôvodu zakladá nielen prípustnosť, ale zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania, v dôsledku čoho sa zaoberanie prípadným ďalším uplatneným dovolacím dôvodom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 C. s. p. stáva neefektívnym, a teda bezpredmetným.

7. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Citované ustanovenie § 420 písm. f) C. s. p. zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

9. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. označila dovolateľka nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu. Podľa názoru odvolacieho súdu konanie pred dovolacím súdom takouto vadou postihnuté nebolo. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia, ako už bolo uvedené v bode 8., je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovolaním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy,

z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom. Dovolanie v tejto časti preto bolo potrebné odmietnuť pre neprípustnosť podľa § 447 písm. c) C. s. p.

10. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou tvrdenou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) C. s. p., vec prejednávajúci senát chcel pristúpiť k skúmaniu prípustnosti dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Bránila mu v tom však závažnosť právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017 (ďalej len „rozhodnutie 1 VCdo 2/2017“), podľa ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je neprípustná a ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 C. s. p.

11. V rozhodnutí 1 VCdo 2/2017 veľký senát poukazujúc na čl. 4 ods. 2 C. s. p. prakticky dotvoril Civilný sporový poriadok o dve zákazové normy, a to o zákaz kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. a o zákaz skúmania prípustnosti dovolania podľa § 421 C. s. p. v prípade, ak je uplatnená prípustnosť dovolania aj podľa § 420 C. s. p. V otázke kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania dospel senát 6 C k odlišnému právnomu názoru, než veľký senát. Zastáva názor, že táto kumulácia (t. j. súbežné uplatnenie dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. v dovolaní), je prípustná. Civilný sporový poriadok totiž kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania v dovolaní výslovne nevylučuje (nezakazuje) a výslovne neupravuje ani sankciu postihujúcu dovolateľa v podobe veľkým senátom formulovaného pravidla, že pri kumulácii dôvodov prípustnosti dovolania sa dovolací súd obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 C. s. p., t. j. že dovolacím dôvodom uplatneným podľa § 421 C. s. p. sa vôbec nezaobera (akoby vôbec uplatnený nebol). Zákaz kumulácie dovolacích dôvodov podľa označených ustanovení nemožno vyvodiť ani rozumným teleologickým výkladom, resp. nijakým ústavne konformným výkladom.

12. V zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Rešpektovanie tohto ústavného príkazu znamená pre súdy povinnosť interpretovať všeobecne záväzný právny predpis ústavne konformným spôsobom, t. j. v súlade so všeobecnou ideou materiálneho právneho štátu a z nej vyplývajúcimi ústavnými princípmi, vyjadrenými v ústave či už explicitne alebo aj implicitne. V oblasti civilného sporového konania ide o povinnosť súdov interpretovať Civilný sporový poriadok (upravujúci nielen postup súdu ako orgánu verejnej moci, ale aj postup strán ako subjektov súkromného práva) najmä v súlade s princípom legality štátnej moci vyjadreným v článku 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ďalej v súlade s princípom slobody správania sa fyzických a právnických osôb (subjektov súkromného práva) vo vzťahu k orgánom štátu vyjadreným v článku 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá, a napokon v súlade so základným právom na spravodlivú ochranu práv vyplývajúcim z článkov 46 až 50 ústavy.

13. Princíp legality štátnej moci znamená, že pre štátne orgány platí zásada „čo nie je dovolené, je zakázané“. Touto zásadou sa pre fyzické a právnické osoby zabezpečuje právna istota ako základná

hodnota právneho štátu, spočívajúca v ich možnosti predvídať nielen následky svojich právne relevantných úkonov a možnosti a spôsoby uplatnenia svojich práv voči štátu, ale predovšetkým konanie štátnych orgánov a jeho zmysel (por. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 58/2001).

14. Naproti tomu pre správanie sa fyzických a právnických osôb vo vzťahu k orgánom štátu platí princíp spočívajúci v zásade „čo nie zakázané, je dovolené“. Tento princíp vychádza z priority slobody a znamená, že pokiaľ zamýšľané správanie sa fyzických alebo právnických osôb nie je právne upravené, t. j. nie je ani zakázané, ani dovolené, platí, že tieto subjekty môžu konať slobodne podľa uvedenej zásady. Smú sa teda správať podľa vlastného uváženia, ak prameň práva prijatý v súlade so zásadami materiálneho právneho štátu im neurčil povinnosť správať sa spôsobom za určených podmienok.

15. V rovine civilného sporového konania sa súd dopustí porušenia princípu vyplývajúceho z článku 2 ods. 3 ústavy, ak ústavne nekonformným výkladom Civilného sporového poriadku, spočívajúcim vo vyvodení zákazu takého správania strany, ktorý nie je výslovne stanovený zákonom, a ktorý nemožno odôvodniť ani rozumnými a presvedčivými argumentmi, odoprie procesnému úkonu strany ako slobodnému prejavu jej vôle dôsledky, ktoré takýmto prejavom zamýšľala vyvolať.

16. Vyvodením takého zákazu za uvedenej situácie dochádza nielen k porušeniu princípu, resp. zásady „čo nie je zakázané, je dovolené“, ale aj k porušeniu princípu deľby moci vyplývajúceho z princípu legality a k porušeniu základného práva strany na spravodlivé súdne konanie jeho neprípustným obmedzením. Ak je totiž k dispozícii viacero výkladov verejnoprávnej normy, treba zvoliť ten, ktorý vôbec, resp. čo najmenej zasahuje do toho ktorého základného práva či slobody (princíp „in dubio pro libertate“). Interpretácia zákona nemôže popierať zmysel a účel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd, ktorých rešpektovanie je súčasťou základných princípov právneho štátu (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 142/2015 z 10. marca 2015). Pokiaľ Civilný sporový poriadok dáva strane k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, potom rozhodovanie o ňom ako aj posudzovanie splnenia predpokladov a podmienok jeho prípustnosti sa nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv. To znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinne ochrany svojho subjektívneho práva.

17. Ak teda Civilný sporový poriadok kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania (prípustných dovolacích dôvodov) v dovolaní výslovne nevylučuje (nezakazuje) a pre vyvodenie takéhoto zákazu neexistujú ani rozumné a presvedčivé argumenty, potom za ústavne konformný výklad tejto otázky treba považovať taký, ktorý rešpektuje vyššie uvedené princípy, t. j. výklad, podľa ktorého je táto kumulácia prípustná. Dovolací súd sa z povahy dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 C. s. p. zaoberá najprv týmto dovolacím dôvodom a ak zistí, že je daný, dovolacím dôvodom uplatneným podľa § 421 ods. 1 C. s. p. sa už nezaobera, pretože by to bolo neefektívne (porovnaj bod 6). Existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 C. s. p. zakladá totiž nielen prípustnosť, ale zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania.

18. Iný záver v otázke prípustnosti či neprípustnosti kumulácie prípustných dovolacích dôvodov uvedený v rozhodnutí I. VCdo 2/2017, t. j. záver o neprípustnosti takejto kumulácie, bol v označenom rozhodnutí odôvodnený tým, že právna úprava dovolania a dovolacieho konania v C. s. p. prešla zásadnou koncepčnou zmenou, že nová právna úprava vyžaduje nielen zastúpenie dovolateľa advokátom, ale aj spísanie dovolania advokátom, že dovolanie má byť „šité na daný prípad“, a že dispozičný princíp sa v dovolacom konaní výrazne oslabuje v prospech princípu procesnej ekonomie. Podľa názoru senátu 6 C. taketo argumenty nie sú presvedčivé pre odôvodnenie vysloveného záveru o neprípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov, pretože vzhľadom na ich všeobecnosť nemajú priamy súvis s riešenou otázkou a podľa pravidiel rozumného uvažovania nemožno z nich vo vzťahu k nej nič vyvodzovať.

19. Konkrétnym argumentom v rozhodnutí 1 VCdo 2/2017 je len argument, podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu postihnuté vadou zmätočnosti, teda rozhodnutie, ktoré nemalo byť vôbec vydané, nemôže byť predmetom posudzovania dovolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci. Týmto argumentom však možno odôvodniť len postup dovolacieho súdu spočívajúci v tom, že ak zistí existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 C. s. p., nezaobrá sa už dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 C. s. p. (bod 6 a 17). Nemožno z neho logicky vyvodiť aj záver, že dovolacím dôvodom uplatneným podľa § 421 ods. 1 C. s. p. sa dovolací súd nezaobrá ani v prípade, ak nezistí existenciu dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 C. s. p., t. j. existenciu v dovolaní namietanej niektorej zo zmätočností vád uvedených v tomto ustanovení. Pokiaľ nie je daná existencia zmätočnostnej vady, resp. vád uvedených v § 420 C. s. p., nejestvuje rozumný dôvod, pre ktorý by dovolací súd nemohol pristúpiť k posúdeniu prípustnosti a následne aj dôvodnosti dovolania z dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 421 ods. 1 C. s. p.

20. Neudržateľný je i argument o vnútornej protirečivosti dovolania, ak je odôvodnené oboma prípustnými dovolacími dôvodmi. Len samotné tvrdenie dovolateľa o zmätočnostnej vade takúto protirečivosť nezakladá. Neznačená totiž, že rozhodnutie odvolacieho súdu je takouto vadou aj skutočne postihnuté. Jej posúdenie a autoritatívne zistenie je vecou dovolacieho súdu. V tejto súvislosti nemožno prehliadať, že právna úprava prípustnosti dovolania z dôvodu vád uvedených v § 420 C. s. p. je takmer totožná s právnou úpravou prípustnosti dovolania z dôvodu vád uvedených v § 237 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“), a že odpoveď na otázku existencie zmätočnostnej vady nemusí byť v konkrétnych súvislostiach jednoduchá. Nasvedčuje tomu bohatá judikatúra dovolacieho súdu k § 237 O. s. p. Za tejto všeobecne známej skutočnosti požiadavka na predvídanie existencie takejto vady advokátom pri spisovaní dovolania „s istotou“ sa rovná takmer požadovaniu nemožného, čo zjavne odporuje základnému právu na spravodlivé dovolacie konanie a princípu tzv. vnútornej morálky práva, podľa ktorého zákon (resp. jeho interpretácia) nesmie požadovať nemožné.

21. Napokon samotný záver o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania odporuje základnému právu na spravodlivú ochranu práv v dovolacom konaní aj z dôvodu, že prakticky znemožňuje poskytnutie kvalitnej právnej pomoci dovolateľovi advokátom pri spisovaní dovolania, keďže mu bráni uplatniť ako dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 C. s. p. in eventum, teda pre prípad, že ním predložené tvrdenie o výskyte závažnej procesnej vady podľa § 420 C. s. p. vyhodnotí dovolací súd ako nedôvodné. Tým sa poskytovanie právnych služieb advokátom v dovolacom konaní môže dostať do rozporu s jeho povinnosťou vyplývajúcou mu z § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii postupovať pri výkone advokácie s odbornou starostlivosťou, t. j., okrem iného, dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu z tohto dôvodu možno tiež usudzovať, že absencia výslovného zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nie je medzerou C. s. p., ale naopak je zámerom zákonodarcu, aby i po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu bola naďalej akceptovaná všeobecne uznávaná a nespochybňovaná zásada procesného práva umožňujúca účinnú ochranu subjektívnych práv, t. j. zásada o možnosti uplatňovania tejto ochrany in eventum.

22. So zreteľom na uvedené senát 6 C postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (§ 48 ods. 3 veta druhá C. s. p.), pričom v tomto uznesení odôvodnil svoj názor, odlišný od názoru veľkého senátu vyjadreného v rozhodnutí 1 VCdo 2/2017.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.